

УДК 340.115

Г. С. Корнієнко
кандидат юридичних наук, доцент,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

СУЧАСНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АГРОБІЗНЕСУ ЯК ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ

Вступ. Здобуття нового знання багато в чому відбувається завдяки правильному застосуванню дослідником наукових методів пізнання, грамотне оперування якими дозволяє всебічно вивчити те чи інше явище, що становить предмет наукового інтересу, визначити його природу, встановити діалектичний зв'язок з іншими явищами та, в кінцевому рахунку, досягти поставленої дослідницької мети у розв'язанні наукової проблеми.

Вітчизняний агробізнес є недостатньо дослідженою категорією науки аграрного права. Питання щодо його структури, особливостей та місця в системі аграрного права все ще залишаються відкритими та потребують наукового обґрунтування. Дослідження правової природи агробізнесу неможливе без розуміння його споріднених категорій, внутрішньої системи та зв'язків, зумовленості правовою регламентацією. Проблемний аспект наукового осмислення агробізнесу полягає ще і в тому, що на рівні юридичних наук розглядалися лише методи пізнання аграрного права, без урахування особливостей агробізнесу, які відбиваються і на виборі методів його вивчення.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблема методології юридичної науки присвячена значна кількість наукових досліджень, таких як «Організація та методологія наукових досліджень» О. Г. Данильяна та О. П. Дзьобаня [1], «Методологія права на сучасному етапі державотворення» М. С. Кельмана [2], «Способы осмысления правовой реальности» С. І. Максимова [3], «Методологія юридичної науки» П. М. Рабіновича [4]. Ці праці висвітлюють засади методології юридичної науки, етапи, шляхи наукового пізнання, види та порядок застосування методів дослідження та логіки побудови окремих наукових робіт. Методологія наукового пізнання аграрного права була предметом аналізу дисертаційної роботи М. М. Чабаненко «Система аграрного права України: методологічні засади становлення та розвитку» [5]. Попри розроблену методологію пізнання правових явищ, вона не була застосована до визначення методів агробізнесу як самостійної аграрно-правової категорії. Таким чином, можна констатувати наявність нагальної потреби виявлення методів дослідження агробізнесу і відсутність у вітчизняній науці спеціального дослідження цієї проблеми.

Метою статті виступає визначення методів дослідження агробізнесу як правової категорії.

Її досягнення зумовлює необхідність розв'язання завдання щодо надання характеристики поняття та класифікації методів юридичної науки, що можуть бути застосовані для пізнання агробізнесу, його системи, змісту правовідносин тощо.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що методологія та методи дослідження є поняттями нетотожними: методологія є ширшою за суттю, ніж методи. Одним із загальноприйнятих підходів до її розуміння є визначення методології як системи методів. Так, О. Г. Данильян та О. П. Дзьобань слушно вказують, що методологія – це філософське вчення про методи пізнання і перетворення дійсності; про застосування принципів світогляду до процесів пізнання, до практики [1, с. 242]. Для пізнання правового явища застосовується методологія права/юридичної науки, яке являє собою керівну ідею, систему світоглядних принципів, що виявляють себе на всьому шляху дослідження права, а також обґрунтування такої ідеї [6, с. 24]. М. С. Кельман підкреслює, що методологію юридичної науки слід розглядати як складне за своєю структурою внутрішньо диференційоване багаторівневе утворення [7, с. 23]. Вона виконує функції щодо визначення способів наукового дослідження; надає можливість досягнути поставленої мети дослідження, отримати нові та удосконалити існуючі поняття та явища, поповнити новою інформацією існуючі наукові здобутки [8, с. 56]. Досягнення мети наукової роботи можливе шляхом застосування необхідних методів дослідження.

Методи – це спосіб отримання науково обґрунтованого результату дослідження з урахуванням об'єкта та предмета наукової роботи. У юридичній науці існує декілька класифікацій методів пізнання правових явищ. Так, В. М. Сирих вказує на особливість наукового пізнання права, що має прояв у логіці пізнання, яке ведеться раціональним шляхом із застосуванням загальних, спеціальних та конкретно-наукових методів [9, с. 5 – 6]. Г. О. Бірта, Ю. Г. Бургу виокремлюють наступні методи: філософські, загальнонаукові, приватнонаукові, дисциплінарні, міждисциплінарні [10, с. 24]. О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань доводять, що методи наукового пізнання можуть поділятися за різними критеріями: за типом знання розрізняють філософські, загальнонаукові та конкретно-наукові методи; за рівнем знання – теоретичні й емпіричні методи; за способом реалізації – інтуїтивні й наукові методи; за виконуваними

функціями – методи отримання інформації, методи аналізу інформації й методи подання інформації; за формами представлення знання – якісні й кількісні методи тощо [1, с. 245]. С. І. Максимов вказує, що у методології правознавства слід виділити такі рівні: 1) філософський; 2) загальнонауковий; 3) спеціально-юридичний, який являє собою систему характерних для правознавства методів пізнання права: нормативно-аналітичний, догматичний, порівняльно-правовий та ін. [6, с. 25]. Ці групи (типи) методів характеризує також і М. С. Кельман. Він вказує, що «до першого рівня прийнято зараховувати взяті у методологічній функції філософські категорії і поняття (історичне і логічне, конкретне і абстрактне тощо) і систему світоглядно обумовлених принципів пізнання. До загальнонаукових методів належать ті, котрі використовуються більшістю наук (логіки різного роду), а до спеціально-наукових – методи, що діють у межах однієї чи кількох близьких наук (в юриспруденції це, наприклад, метод порівняльного правознавства, техніко-юридичний метод» [11, с. 206].

Наведені методи можуть бути застосовані до дослідження будь-якої правової категорії, зокрема агробізнесу. Складність вибору методів дослідження цієї категорії полягає в тому, що вони використовуються для пізнання багатоаспектного правового явища, що може розглядатися з правової, економічної, соціальної, екологічної точок зору. Тому система методів дослідження агробізнесу повинна формуватися з урахуванням неоднозначного змістовного навантаження цього об'єкта, у зв'язку із чим вона охоплює декілька рівнів методологічного інструментарію. У цілому можна зазначити, що інструментом дослідження агробізнесу як правового явища слід обрати систему філософських, загальнонаукових та спеціальних методів.

Виконання будь-якого наукового дослідження, незалежно від галузі знань, передбачає використання філософських методів, які створюють фундамент наукової роботи. Філософські методи – це не жорстко фіксовані регулятиви, а система «м'яких» принципів, операцій, прийомів, що носять загальний, універсальний характер, тобто перебувають на вищих «поверхнях» абстрагування [12, с. 27]. До цих методів належать: діалектичний, метафізичний, аналітичний герменевтичний, інтуїтивний, феноменологічний.

Універсальним методом пізнання правових явищ вважається діалектичний метод. Він є інструментом дослідження окремих процесів правової реальності, що дійсно зумовлюються суперечливими протилежностями, які необхідно виокремити і зняти віднайденням об'єднуючих соціально-правових реалій, які здатні примирити протилежності на вищому рівні духовно-матеріального правового універсуму [13, с. 218]. Діалек-

тика дозволяє виявити протилежні тенденції у досліджуваному об'єкті. Застосування цього методу надає можливість виявити єдність та протиріччя агробізнесу. Це виявляється, зокрема, у тому, що діяльність агробізнесу зазвичай спрямовується на отримання прибутку, тож може вступати у конфлікт інтересів, наприклад, із соціальним розвитком села. Модель агробізнесу у вигляді діяльності, наприклад, фермерських господарств потенційно містить протиріччя із корпоративною моделлю агробізнесу. За наявності певних обставин та несприятливих умов (економічного, соціального, політичного тощо характеру) тут теж може проявитися як конфлікт.

Герменевтичний метод ґрунтується на сукупності принципів і способів тлумачення й інтерпретації текстів, що можуть мати форму як нормативно-правових, так й інших правових документів, наукових монографій, інших письмових праць учених, і виконує функцію посередника між загальною та абстрактною нормами і конкретними життєвими ситуаціями, до яких застосовують ці норми [14, с. 62]. Названий метод дозволяє виявляти колізії, конкуренцію у нормах права в сфері агробізнесу, зокрема, виявляти заінтересованість певних груп у прийнятті закону з точки зору наявності корупційного елемента при прийнятті та застосуванні нормативного акта.

У сучасних дослідженнях все частіше звертаються до аксіологічного методу дослідження, який дозволяє виявити цінність права та його зв'язок із іншими цінностями. Застосування аксіології у правових наукових розвідках виступає необхідною умовою гармонійної побудови правового регулювання будь-якого явища, сфери, особливо тих, що стосуються людини, її життя та діяльності. Звернімо увагу, що сучасними напрямками розвитку агробізнесу є виробництво та реалізація безпечних, органічних продуктів, а також соціальна підтримка розвитку села. Зазначені сфери спрямовані саме на забезпечення здорового буття людини, що завжди становить певну цінність. Тому застосування аксіологічного підходу має об'єктивне підґрунтя. Ціннісний підхід у правовому регулюванні агробізнесу став утілюватися в законодавстві не так вже й давно, проте є соціально виправданим новим методом, тож потребує більш активного застосування.

Одним із конкретно-наукових методів дослідження агробізнесу можна вважати синергетичний метод. Синергетика, синергетичний підхід виникли в процесі розвитку теорії складних систем. О. М. Балинська та В. А. Яценко справедливо зазначають, що «синергетика стосується не всіх систем, наявних у світі, а лише впорядкованих, сформованих на принципі самоорганізації» [15, с. 4]. Відповідно до синергетичного тлумачення світу, більшість систем, що існують у природі,

належать до систем відкритого типу. Між ними постійно відбувається обмін енергією, речовиною інформацією, а тому для них характерна постійна мінливість і схоластичність [16, с. 333]. Отже, синергетичний метод дозволяє виявити характеристики самоорганізованих систем у стані нестабільності. Зокрема, у праві нестабільність виникає у разі правопорушення, коли стабільність правовідносин відхиляється від визначеного правового регулювання. Вказаний метод може застосовуватися для дослідження агробізнесу із врахуванням таких чинників: 1) агробізнес можна розглядати як систему взаємозв'язків між різними суб'єктами; 2) допустимо, що система взаємозв'язків агробізнесу може мати певну нестабільність; 3) агробізнес має властивості самоорганізації, яка може самостійно формуватися та розвиватися, що також припускає її нелінійне функціонування; 4) агробізнес перебуває під постійним впливом політичної, економічної, соціальної системи, що визначаються нестійкістю, саме такий стан закладає елемент нестабільності у правовідносини агробізнесу. Наведене підкреслює доцільність використання синергетичного методу при дослідженні становлення та розвитку українського агробізнесу.

Конкретизація наукового пізнання предмета дослідження, як підкреслено в літературі, відбувається завдяки застосуванню загальнонаукових методів, які прийнято поділяти на три групи: методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент); методи, які застосовуються на емпіричному та теоретичному рівнях досліджень (абстрагування, аналіз та синтез, моделювання); методи теоретичних досліджень (ідеалізація, аксіоматичний метод, гіпотези та припущення, історичний метод, системний підхід) [17, с. 9 – 10]. Незважаючи на універсальність цих методів, їх застосування у сфері юридичних наук потребує власної аргументації та логіки використання, оскільки не всі вони можуть бути застосовані у сфері права. Наприклад, метод вимірювання не може бути використано для пізнання правової матерії.

Серед загальнонаукових найбільш поширеними є методи аналізу та синтезу, історичний метод, метод припущення. Основними видами аналізу вважаються: механічне розчленування, визначення динамічного складу, виявлення форм взаємодії частин цілого, знаходження причин явищ, виявлення рівнів знання і його структури [1, с. 271]. Аналіз надає можливість виокремити як інститути агробізнесу, так і окремі елементи категоріального апарату. Синтез доцільно використовувати для встановлення цілого з раніше виділених частин та пізнання нормативно-правових зв'язків між різними правовими категоріями, внаслідок чого може бути отримано нове поняття

та вироблена правова позиція у сфері агробізнесу. Крім того, можливе застосування інформаційного аналізу та інформаційного синтезу. Інформаційна складова функціонування агробізнесу зумовлена накопиченням інформації, правилами обробки інформації та формуванням різних державних реєстрів (Державний реєстр операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, Державний реєстр органічного насіння і садивного матеріалу, Державний реєстр пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні, тощо). Тому для вивчення агробізнесу, його системи, правовідносин доцільно використовувати інформаційний метод.

Вивчення вітчизняного агробізнесу передбачає застосування історичного методу, завдяки якому можна визначити етапи формування агробізнесу, зокрема у системі правового регулювання аграрних відносин. Вбачається, що для дослідження агробізнесу доцільне використання методу припущення. Він дає змогу припустити гіпотезу існування певного явища, структури, причинно-логічних зв'язків тощо. Нарешті, за допомогою припущення можна визначити місце агробізнесу у системі аграрного права. Наприклад, можна запропонувати гіпотезу щодо його правової природи як підгалузі або інституту аграрного права. З наведеного випливає, що при дослідженні агробізнесу існує нагальна потреба застосування загальнонаукових методів, які розглянуто вище.

Порівняльно-правовий метод також належить до найбільш поширених методів наукового пізнання, оскільки дозволяє виявити спільне та відмінне в нормах міжнародного та законодавства окремих держав та українських законів. Цей метод обов'язково охоплює наступні засоби дослідження: 1) виявлення проблематики за темою дослідження та його правового регулювання; 2) пошук норм міжнародного та європейського права з огляду на поставлене завдання; 3) безпосереднє порівняння встановлених норм; 4) обрання найбільш доцільного шляху правової регламентації та її рекомендація для удосконалення чинного законодавства. Такий підхід дозволяє проводити пошук доцільних змін вітчизняного законодавства, виявити нові напрями наукового дослідження у сфері агробізнесу.

Ще одним часто застосовуваним методом є структурний метод, який за своїм призначенням є загальнонауковим і, безумовно, довів свою ефективність у науці аграрного права. Структурний метод доцільно застосовувати для виявлення структури правових явищ, правового статусу суб'єкта, виходячи з його місця в системі відповідного структурного утворення. Так, структура суб'єктів агробізнесу може досліджуватися

за допомогою структурного методу. Для повноти й цілісності дослідження цей метод може поєднуватися із системним та функціональним методами, оскільки їх сумісне використання дає змогу отримати більш повні знання про форми взаємодії між різними правовими категоріями щодо їх структури, системних елементів та функціонального призначення.

До інструментарію вивчення агробізнесу слід включати і спеціальні (конкретно-наукові) методи. Конкретно-наукові методи пізнання варто використовувати у дослідженні правових явищ у системі відповідної галузі права, оскільки вони дозволяють виявити особливості відповідної категорії як об'єкта загального правового регулювання. Представники філософії права О. Г. Данильян та О. П. Дзьобань визначають наступні конкретно-наукові методи: метод конкретно-соціологічних досліджень, статистично-математичні методи, метод соціально-правового експерименту, кібернетичний метод, формально-юридичний (нормативно-догматичний) метод, логіко-юридичний метод [1, с. 288–292].

Одним із основних методів будь-якої юридичної науки є формально-юридичний (догматичний, юридико-технічний) метод. Його застосування дозволяє виявити догму права, формальну значеність права, систематизацію законодавства. Цей метод надає можливість здійснити пізнання предмета дослідження за межами взаємозв'язків з іншими суспільними інститутами [18, с. 11], такими як економіка, соціологія. Формально-юридичному методу притаманна особливість, яку не можна ігнорувати: його використання виключає комплексне дослідження зв'язків права та економіки. Така властивість частково обмежує вжиття цього методу для дослідження аграрного права та агробізнесу, що ґрунтуються як на законах права, так і економіки. Його застосування доцільне при вивченні властивостей правового явища, а також техніки побудови нормативних актів.

Встановлення наукової істини неможливе без продуманої структури дослідження, послідовності вивчення його предмета, зумовлених метою роботи, на основі логічних зв'язків. Достовірність, об'єктивність та наукову цінність наукового дослідження забезпечує грамотне оперування логічним методом, що охоплює аналіз, синтез, абстрагування, моделювання, індукцію, дедукцію та ін. Логічний метод може поєднуватися з такими методами, як системний, структурний, функціональний, формальний. Останній дозволяє формалізувати правове явище за допомогою встановлених об'єктивних правових форм. Сумісне застосування логіки та формалізації надає можливість використовувати формально-логічний метод, що допомагає описати, систематизу-

вати правові явища. Його застосування доцільне при встановленні поняття та системи агробізнесу.

Відомо, що одним із базових методів юридичної науки є статистичний метод (судової статистики). За його допомогою можна надавати оцінку правозастосуванню, виявляти поширені правопорушення, групувати судові справи за певним предметом розгляду, а також кількісно-якісні показники агробізнесу. Наявність статистичних даних, наприклад, у дисертаційній роботі вказує на зв'язок теорії та практики розробки й застосування права. Цей метод має особливу цінність для нових напрямів наукових досліджень, оскільки створює можливість обґрунтування наукової проблематики відповідно до поставленої мети.

У дослідженнях агробізнесу доцільно використовувати також прогностичний метод, оскільки система агробізнесу передбачає планування. Цей метод співвідноситься передовсім із методом конкретно-соціологічних досліджень. Прогнозування агробізнесу впливає не лише з нагальної потреби розвитку бізнесу, а й з нормативних приписів. Так, вимога щодо прогнозування визначена Законом України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [19] та конкретизується стосовно агропромислового сектору в постанові Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» [20]. Слід зазначити, що прогнозування необхідно для передбачення як виникнення можливих юридичних фактів, правовідносин, так і для розробки прогнозів щодо негативних явищ, які можуть виникати у системі агробізнесу. З наведеного випливає, що прогностичний метод дослідження агробізнесу слід вважати необхідним для прогнозування розвитку агробізнесу.

Висновки. З узагальнення викладеного вище впливає декілька положень. Методи дослідження агробізнесу можуть розглядатися як система філософських, загальнонаукових, спеціальних способів, що дозволяють розглянути агробізнес як правове явище. Спеціальними (конкретно-науковими) методами дослідження агробізнесу визначено формально-юридичний (догматичний, юридико-технічний), метод конкретно-соціологічних досліджень (прогнозування), статистичний метод (судової статистики), логічний метод. Обґрунтовано доцільність застосування таких філософських методів, як аксіологічний, синергетичний, герменевтичний. Відсутність наукових робіт у сфері методів дослідження агробізнесу як аграрно-правової категорії вказує на новизну та актуальність цього напрямку, що потребує більш детального розгляду на рівні юридичної науки.

Література

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Організація та методологія наукових досліджень : навч. посіб. Харків, 2017. 448 с.
2. Кельман М. С. Методологія права на сучасному етапі державотворення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2007. Вип. 3. С. 3–14.
3. Максимов С. И. Способы осмысления правовой реальности. *Проблемы законности*. 1995. Вып. 30. С. 38–45.
4. Рабінович П. М. Методологія юридичної науки. *Юридична енциклопедія: в 6-ти т. Київ : Укр. енцикл.* Т. 3. 2001. 789 с.
5. Чабаненко М. М. Система аграрного права України: методологічні засади становлення та розвитку : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.06. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. 40 с.
6. Філософія права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань С. І. Максимов та ін.; за ред. д-ра філос. наук, проф. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2009. 208 с.
7. Кельман М. С. Методологічні проблеми у сучасному правознавстві, перспективи та перспективи та тенденції розвитку його методології. *Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія : Юридична*. 2015. Вип. 2. С. 23–32.
8. Шейко В. М., Кущнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 5-те вид., стер. Київ : Знання, 2006. 308 с.
9. Сырых В. М. Понятие, структура и виды правовых исследований. *Методологические проблемы юридической науки*: сб. материалов семинара, посвященного 10-летию кафедры теории и истории государства и права ЮУрГУ, 1 апр. 2011 г. Челябинск : Издат. Центр ЮУрГУ, 2011. С. 4–18.
10. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 142 с.
11. Кельман М. С. Співвідношення методу і методологічного підходу у правовій науці. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки*. 2016. № 850. С. 204–211.
12. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
13. Шевчук Р. Ще раз про діалектичний метод у правознавстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 216–219.
14. Бутенко С. С. Особливості методології дослідження питань власності. *Юридична психологія*. 2016. № 2. С. 58–68.
15. Балинська О. М., Яценко В. А. Синергетика як методологічна парадигма юридичних досліджень. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична*. 2017. Вип. 4. С. 3–12.
16. Шатковська Г. І. Синергетика як метод дослідження складних відкритих систем. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Педагогічна*. 2009. С. 331–334.
17. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня. Методичні поради / авт.-упоряд. Л. А. Пономаренко. Київ: Редакція «Вищої атестаційної комісії України», 1999. 80 с.
18. Кельзен Г. Чисте правознавство. Проблема справедливості. Київ : Юніверс, 2004. 495 с.

19. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 3 березня 2000 р. № 1602-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14?find=1&text=%D0%B0%D0%B3%D1%80>.

20. Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету : постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 621. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621-2003-%D0%BF?find=1&text=%D0%B0%D0%B3%D1%80#w11>.

Анотація

Корнієнко Г. С. Сучасні методи дослідження агробізнесу як правової категорії. – Стаття.

У статті визначаються методи вивчення агробізнесу з позицій аграрного права. Складність вибору методів дослідження агробізнесу полягає в тому, що вони використовуються для пізнання багатоаспектного правового явища, що може розглядатися з правової, економічної, соціальної, екологічної точок зору. Система методів дослідження агробізнесу повинна формуватися з урахуванням неоднозначного змістовного навантаження цього об'єкта, у зв'язку із чим вона охоплює декілька рівнів методологічного інструментарію. Зазначається, що інструментом дослідження агробізнесу як правового явища слід обрати систему філософських, загальнонаукових та спеціальних методів. Доведено, що спеціальними (конкретно-науковими) методами дослідження агробізнесу – формально-юридичний (догматичний, юридико-технічний), метод конкретно-соціологічних досліджень (прогнозування), статистичний метод (судової статистики), логічний метод. Обґрунтовано доцільність застосування таких філософських методів, як аксіологічний, синергетичний, герменевтичний.

Ключові слова: агробізнес, право, методологія, методи, спосіб, пізнання, загальнонаукові методи, юридичні науки, спеціальні методи, філософія.

Аннотация

Корниенко Г. С. Современные методы исследования агробизнеса как правовой категории. – Статья.

В статье определяются методы изучения агробизнеса с позиций аграрного права. Сложность выбора методов исследования агробизнеса заключается в том, что они используются для познания многоаспектного правового явления, может рассматриваться с правовой, экономической, социальной, экологической точек зрения. Система методов исследования агробизнеса должна формироваться с учетом неоднозначного смысловой нагрузки этого объекта, в связи с чем она охватывает несколько уровней методологического инструментария. Отмечается, что инструментом исследования агробизнеса как правового явления следует выбрать систему философских, общенаучных и специальных методов. Доказано, что специальными (конкретно-научными) методами исследования агробизнеса - формально-юридический (догматический, юридико-технический), метод конкретно-социологических исследований (прогнозирование), статистический метод (судебной статистики), логический метод. Обоснована целесообразность применения таких философских методов, как аксиологический, синергетический, герменевтический.

Ключевые слова: агробизнес, право, методология, методы, способ, познания, общенаучные методы, юридические науки, специальные методы, философия.

Summary

Korniyenko G. S. Modern methods of agribusiness research a legal category. – Article.

The article defines methods of studying agribusiness from the standpoint of agrarian law. The complexity of choosing agribusiness research methods is that they are used to learn about a multidimensional legal phenomenon that can be viewed from a legal, economic, social, environmental point of view. The system of agribusiness research methods should be tailored to the ambiguous content load of this facility, and therefore it covers several levels of methodological tools. It is noted that a system

of philosophical, general scientific and special methods should be chosen as a tool for researching agribusiness as a legal phenomenon. It is noted that the instrument of ag research has proved that special (concrete-scientific) methods of agribusiness research are formal-legal (dogmatic, legal-technical), method of specific-sociological researches (forecasting), statistical method (judicial statistics), logical method. The expediency of applying such philosophical methods as axiological, synergistic, hermeneutic is substantiated.

Key words: agribusiness, law, methodology, methods, method, cognition, general scientific methods, law, special methods, philosophy.